

ირაკლი ლორთქიფანიძე

**ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონის (ბიორბაძე)
ბარჯანვალების პერსონაჟი**

**"patiosan ars winase uflisa
sikvdili wmindaTa mista"
(fsal. 117,8)**

საქართველოს მართლმადიდებელი სამოციქულო ავტოკეფალური ეკლესიის ისტორიაში მღვდელმთავართა შორის ქუთათელ მიტროპოლიტ ანტონს (გიორგაძე) გამოირჩეული ადგილი უჭირავს.

ტრაგიკული გამოდგა საქართველოს მართლმადიდებელი ეკლესიისთვის 1918 წელი; მოულოდნელად ეკლესიამ დაკარგა ორი მაღალიერარქი: საქართველოს კათოლიკოს-პატრიარქი კირიონი და ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი.

“მამულისშვილის გვირგვინი სამშობლოს სამსხვერპლოზე ჰკიდია”, – წერდა კათოლიკოსი კირიონი.

1918 წლის 26 ივნისს მარტყოფის მონასტერში მოულოდნელად გარდაიცვალა უწმიდესი და უნეტარესი კირიონი. კათოლიკოს-პატრიარქის გარდაცვალების გამო არაერთი სამგლოვიარო წერილი თუ დეპეშა გამოქვეყნდა. ქუთაისში ჩატარდა საეპარქიო კრება. ქუთაისიდან გაგზავნილ წერილში ვკითხულობთ:

“მრავალტანჯულ საქართველოს ეკლესიას, რომელმაც თავგანწირვით გამოჰკლიჯა თავისუფლება ორთავიან არწივს, უცნაურმა ბოროტებამ მოსტაცა მისი სიამაყე, უწმინდესი და უნეტარესი კათოლიკოსი კირიონ მეორე. მიტროპოლიტი ანტონ ქუთათელი, სამიტროპოლიტო საბჭო და სასამართლო გულმოკლული დასტირიან ქართველთა ეკლესიის და ერის მოჭირნახულის ნემტს და იმედოვნებენ, რომ თავისუფალი ერი საქართველოსი განწმენდს თავის მიწა-წყალს საქართველოს სახელმწიფოსა და ეკლესიის მტერთა და მოღალატეთაგან. მიტროპოლიტი ანტონ ქუთათელი“ (გაზ. “საქართველო“, №129, 1918, გვ. 3).

„ერთი ტყვიით განგმირულ იქმნა კათალიკოზი კირიონი II. ის დაასაფლავეს სიონის ტაძარში 7 ივლისს, 1918 წელს. იმავე წლის ენკენისთვის 18-ს მოსწამლეს ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი...“ (ნ. თალაკვაძე, 2013: 74-75).

სამწუხაროდ, ამ დროისათვის საქართველოს ეკლესიაში არსებობდა ორად გაყოფილი სასულიერო იერარქია – კირიონისა და ლეონიდეს მომხრეები.

პროფესორი ს. ვარდოსანიძე წერს: “ქართველ საზოგადოებას,

მორწმუნე მრევლს, ფრიად აწუხებდა ორ დიდ საეკლესიო მოღვაწეს – კირიონსა და ლეონიდეს შორის წარმოშობილი უთანხმოება, მორწმუნეთა დაყოფა “კირიონისტებად” და “ლეონიდისტებად” (ს. ვარდოსანიძე, 2014: 100).

კირიონ კათალიკოსის მკვლელობის შემდეგ დაპირისპირებულ ჯგუფებს შორის დაიწყო ფიზიკური ანგარიშსწორება.

1918 წლის 18 სექტემბერს ქუთაისის სობოროს სამრევლოდან მწუხარების ზარმა ჩამოჰკრა და ამცნო ქუთათურებს თავიანთი მწყემსთავრის უეცარი გარდაცვალება.

საქართველოს კათალიკოს-პატრიარქის მკვლელობიდან სამი თვის შემდეგ, 1918 წლის 18 სექტემბერს, ნაშუადღევს, 1 საათზე, ქუთაისის საარქიელო სახლში (რომელიც მდებარეობდა ბაგრატიის ტაძრის გალავანში და დაანგრიეს გასული საუკუნის 80-იან წლებში), 52 წლის ასაკში უეცრად გარდაიცვალა ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი (გიორგაძე).

ერთი წლით ადრე გაზეთი “საქართველო” მეუფე ანტონს ქუთაისისაკენ მიმავალ გზას ამ სიტყვებით ულოცავდა: “დღეს ქუთაისის მიემგზავრება ქუთათელ მიტროპოლიტად ხელდასმული, ყოვლადსამღვდელო ანტონი. დაქვრივებულს ქუთათურ კათედრას ამიერიდან ეყოლება მამა მწყემსთავარი, ერის ნებით დასმული და მისთა ზრახვათა მსმენელი..” ერთი წლის შემდეგ კვლავ დაქვრივდა ქუთაისის უძველესი სამიტროპოლიტო კათედრა, დაობლდა ქუთაისის სამწყსო.

მიტროპოლიტმა ამბროსიმ (ხელაია) ქუთაისის საკათედრო ტაძარში, ანტონ ქუთათელის ცხედრის წინაშე, ბრძანა: “მაღალყოვლადუსამღვდელოესო მეუფეო, ძვირფასო მწყემსთავარო!

მეტად მოულოდნელი იყო შენი მიცვალება, მეტად ხანმოკლე იყო შენი ამ სამწყსოში მოღვაწეობა! ამ სამი თვის წინეთ ჩვენ დავკარგეთ მამამთავარი, საქართველოს ეკლესიის საჭეთმპყრობელი, კათალიკოს-პატრიარქი კირიონ II, ახლა შენ გვესალმები სამუდამოდ. ჩვენი მრავალტანჯული ეკლესია თანდათან ღარიბდება...” (სხეც, ამბროსი ხელაიას პირადი არქივი, საქმე №196, ფ.1).

1918 წლის 15 ოქტომბერს საკუთარი სახლის წინ უცნობმა მკვლელებმა სიცოცხლეს გამოასალმეს მღვდელი ტიმოთე ბაკურაძე, რომელიც თავის დროზე იყო კათალიკოს-პატრიარქი კირიონ II-ის საარჩევნო ჯგუფის ხელმძღვანელი პროვინციებში. 1919 წლის 6 ივნისს არმაზის მონასტერში მოკლეს ბერმონაზვნები მირიანი (ბეჟაური) და გერმოგენი (ს. ვარდოსანიძე, 2014: 126-127).

აღნიშნულთან დაკავშირებით დეკანოზი ნიკიტა იგონებს: “საეკლესიო კრების გახსნის წინა ღამით ვერაგულად მოჰკლეს ლეონიდის დიდი მოწინააღმდეგე მღ. ტიმოთე ბაკურაძე, მოჰკლეს იმათ, ვის წინააღმდეგაც ილაშქრებდა. 1919 წ. მოჰკლეს მცხეთაში არმაზის ბერი მირიანი, მოწინააღმდეგე ლეონიდისა და კირიონის ერთგული... ეს მკვლელობაც მიფუჩქიდა... ასე სისხლით მოირწყო ჩვენი ეკლესია... (ნ. თალაკვაძე, 2013: 83-84).

ამ სამწუხარო ამბებმა ათქმევინა ცნობილ ისტორიკოს სარგის კაკაბაძეს შემდეგი სიტყვები: **“საქართველოს ეკლესიის მაღალ სასულიერო წრეებში დამკვიდრდა ერთმანეთის გაუტანლობა და შურისძიება”** (ს. ვარდოსანიძე, 2014: 127). ამ შურისძიების მსხვერლი შეიქმნა 52 წლის მიტროპოლიტი ანტონი, რომელიც ემსხვერპლა ეკლესიის შინაურ თუ გარეულ მტერთა ბოროტ განზრახვას!!!

1918 წლის ქუთაისის წმიდა ალექსანდრე ნეველის სახელობის საკათედრო ტაძრის (სობორის) მეტრიკულ წიგნში ვკითხულობთ: **“მაღალყოვლადუსამღვდელოესი, იმერეთის მიტროპოლიტი ანტონი, 52 წლის, გარდაიცვალა სისხლის წვეთით”**. დეკანოზი იეროთეოზ ნიკოლაძე“ (ქცსა, ფ. №26, ს. 278).

მიტროპოლიტ ანტონის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით სასულიერო პირთა და საერო ხელისუფლების წარმომადგენელთა მონაწილეობით ქუთაისში გაიმართა რამდენიმე საეპარქიო კრება (18, 19, 21, 22 სექტემბერს), შეიქმნა მიტროპოლიტ ანტონ ქუთათელის დამკრძალავი კომისია.

1918 წლის 24 სექტემბერს გაზეთ “საქართველოს” რედაქცია მიტროპოლიტ ანტონ გიორგაძის გარდაცვალებას ვრცელი წერილით გამოეხმაურა:

„ივერიის ეკლესიამ სულ მცირე დროის განმავლობაში დაჰკარგა ორი თვალსაჩინო არქიელი: პატრიარქი კირიონის განსვენების სამი თვის შემდგომ სრულიად მოულოდნელად გარდაიცვალა ჯან-ღონითა და ენერგიით საესე ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი...“

თავისუფალმა ეკლესიამაც ნიშნად მადლობისა და სიყვარულისა მხნე მოღვაწე აღიყვანა უდიდეს ქუთათელის კათედრაზე. მაგრამ უღმობელმა სიკვდილმა არ დააცალა სიცოცხლით აღსავსე ადამიანს განეგრძო “კეთილი მწყემსის” მოვალეობა...“ (გაზ. “საქართველო“, №218, 1918, გვ. 4).

ქართული საერო ჟურნალ-გაზეთებისაგან განსხვავებით, მხოლოდ ერთი წინადადებით შეეხმინა მიტროპოლიტ ანტონის გარდაცვალებას სასულიერო ჟურნალი “ახალი სიტყვა”: განგებთა ღვთისათა 18 ენკენისთვის დღის პირველ საათზე უეცრად მიიცივალა ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი...“ (ჟურნ. „ახალი სიტყვა“, №13, 1918, გვ. 1).

რა მოხდა 1918 წლის 18 სექტემბერს? ბურუსითაა მოცული... ისევე, როგორც 1918 წლის 27 ივნისის მარტყოფის ტრაგედია და კირიონ კათალიკოსის მკვლელობა.

რა შეიძლება ყოფილიყო მიზეზი 52 წლის მღვდელმთავრის, მიტროპოლიტ ანტონის მოულოდნელი სიკვდილისა – **მკვლელობა თუ გარდაცვალება?!**

მიტროპოლიტ ანტონის გარდაცვალებასთან დაკავშირებული საარქივო დოკუმენტები (ერთი დოკუმენტის გამოკლებით, რომელსაც ქვემოთ შევხვებით) არ განიხილავს მიტროპოლიტის მკვლელობის ვერსიას. მხოლოდ რამდენიმე სიტყვა გვხვდება: “უეცრად“, “მოულოდნელად“, “უდროოდ“ გარდაცვალება.

განსხვავებულ ვერსიას გვთავაზობს დეკანოზი ნიკიტა თალაკვაძე თავის ჩანაწერებში, რომელიც დაცულია გიორგი ლეონიძის სახელობის

ლიტერატურის მუზეუმში (რედაქტირების გარეშე გამოიცა 2013 წელს).

1918 წელს საქართველოს მართლმადიდებელ ეკლესიაში დატრიალებული ტრაგიკული მოვლენები საინტერესოდ აქვს აღწერილი დეკანოზ ნიკიტა თალაკვაძეს. წერილები მნიშვნელოვანია იქიდან გამომდინარე, რომ მოვლენებში არსებული ზოგიერთი ფაქტი საარქივო მასალითაც დასტურდება. ჩანაწერებში არსებული ერთ-ერთი თავი შემდეგი სათაურითაა მოცემული: **“კირიონის სიკვდილი; ქუთათელის დაღუპვა”**. დეკანოზი ერთად განიხილავს ორი მაღალი იერარქის გარდაცვალების ამბავს.

ქუთათელი მიტროპოლიტის ანტონის (გიორგაძე) დაღუპვასთან დაკავშირებით ის მოგვითხრობს: **„1918 წლის ენკენისთვის დაიღუპა ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი. ეს მოაწამლვინეს მისსავე სიძეს, ტომით ფანლიანდიელს, რომელსაც ცოლად ჰყავდა ანტონის ქალი, იმავე წლის 17 აგვისტოს (ძვ. სტილით) გელათიდან შევიარე ქუთაისში, ანტონისთან. დავსხედით სადილად: მიტროპოლიტი, მე და მისი სიძე. ჩვენს გარდა არავინ იყო. მზარეულმა ბერმა რომ სუბი შემოგვიტანა და ჭამას უნდა შევსდგომოდით, მიტროპოლიტი რაღაცას საყვედურებს მეუბნებოდა “ახალი სიტყვის” პუბლიცისტებზე... უცბად ამ პირთა საყვედურებიდან, აი, რაზე გადავიდა: **“მამაო ნიკიტა! იცი, ჩემი მოწამვლა რო უნდათ“?** – მე გავიკვირე და ერთნაირი საყვედურიც მოვასხენე: “აბა რასა ბრძანებთ, ვის უნდა უნდოდეს თქვენი მოწამვლა, რატომ ხართ ბერები ასეთი იჭვიანი ხალხი თქო“? ამაზე ისევ სერიოზულად მომიგო: **“მე მართლა გეუბნები, ჩემი მოწამვლა განუზრახავთ!”** მიუბრუნდა სიძეს და ჰკითხა: “აბა, ამ ჩემს ერთგულ კაცთან სიტყვი: რამდენი გაძლიეს ტფილისში, ერთ ოჯახში, ჩემი მოწამვლის სასყიდლად?”** სიძემ წარბმეუხრელად განაცხადა: **“ათი ათასი თუმანი”, äññõðè òñ ññ÷:-**

ო... მაშინ ეს ფული იყო. მე საყვედური უთხარი ანტონის სიძეს: “როგორ გაგიბედეს, თქვენ, ასეთი საზიზღარი და საშინელი წინადადების მოცემა და თუ გაგიბედეს, თქვენ რატომ იკადრეთ და რად უთხარით მიტროპოლიტს, ხომ ჰხედავთ, ეს კაცი თქვენ მოგიწამლავთ კიდევ-თქო!” აი, ასეთ ლაპარაკს ჰქონდა ადგილი იმ დღეს ჩვენს შორის. ის აღარ თქმულა, თუ ვის ოჯახში იყო ეს ნათქვამი ანუ ვისგან; ამის შემდეგ კი არ გასულა ერთი თვეც, რომ ანტონი მოულოდნელად დაიღუპა... დაიღუპა ერთი რიგიანად მომზადებული ეპისკოპოზთაგანი, ასე უდროოდ, ასე საშინლად! გასჭრეს მიცვალებული, სისხლი ავარდნია თავშიო! ნაწლავები ტფილისში გამოგზავნეს გამოსარკვევად. აქ **ექიმმა ლომოურმა ქიმიურად გამოიკვლია და აღმოჩნდა შიგ ვერცხლის წყალი და თავგის შაქარი-მიშიაკი!** ეს საქმეც მიაფუჩეჩეს; ანტონის სიძე და ქალი, არც ვიცი, სად მიიმალნენ“ (ნ. თალაკვაძე, 2013: 100).

რატომ უნდა მოეწამლა საკუთარ სიძეს მიტროპოლიტი ანტონი?!

1918 წლის 17 აპრილით დათარიღებულ წერილში, რომელიც მიტროპოლიტმა ანტონმა გაუგზავნა თბილისის ნოტარიუსს მაჭავარიანს (რომელიც ეხებოდა სასულიერო ჟურნალ “ახალი სიტყვის” რედაქციას და რომელიც გამოაქვეყნა იმავე ჟურნალმა), რომ დოკუმენტური მასალების

წაღებ-წამოღებას ანდობდა სიძეს ამ განცხადებისა და მის პირის წარმოდგენას და აგრეთვე ნათხოვარ დამოწმების მიღებას ვანდობ ჩემ სიძეს ანატოლი ნიკოლაევიჩ რიდიგერს“ მიტროპოლიტი ანტონ ქუთათელი“ (ჟურნ. „ახალი სიტყვა“, №6, 1918, გვ. 5-6).

მამა ნიკიტას თქმით, „მიტროპოლიტის სიძე მოისყიდეს. ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი (გიორგაძე), მოწამული 1918 წლის 18 სექტემბერს სიძისაგან ვილაცასი შეჩენით“ (ნ. თალაკვაძე, 2013: 80-81).

მიტროპოლიტი ანტონის გვამის გაჭრისა და შემოწმების სურვილით რამდენჯერმე მიმართეს ქუთაისის პროკურორს.

1918 წლის 21 სექტემბერს ქუთაისის საეპარქიო მმართველობამ საოლქო სამმართველოს პროკურორს გაუგზავნა წერილი, რომელშიც ითხოვს, რაც შეიძლება სწრაფად მიიღონ განკარგულება, რომ ქირურგის მიერ დამატებით მოხდეს განსვენებული მიტროპოლიტის, ანტონ ქუთათელის, გვამის შემოწმება, რათა დადგინდეს გარდაცვალების მიზეზი.

აღნიშნულ წერილში რამდენიმე ფრაზა გაუმართავია. ჩვენი ყურადღება მიიქცია დოკუმენტში არსებულმა გადახაზულმა სამმა სიტყვამ:

“გარდაცვლა ხელოვნურად შექმნილა“, რაც, ვფიქრობთ, ნიშნავს შემდეგს: “სიკვდილი ხელოვნურადაა გამოწვეული (!!)“ (ქცსა, ფ. №21, ს. 27215, ფ.12).

პროკურორის სახელზე გაიგზავნა თხოვნა გვამის ხელმეორედ გაჭრისა, რათა დაედგინათ, რამ გამოიწვია **“მიტროპოლიტის თავში სისხლის ავარდნა“** (ქცსა, ფონ. №21, ს. 27215, ფ. 13).

1918 წლის 22 სექტემბერს გაზეთ “კლდეში“ გამოქვეყნებული ნეკროლოგის მიხედვით, მიტროპოლიტი ანტონი **“გულის სიგანივრით“** გარდაიცვალა:

“ქუთაისში, გულის სიგანივრით უეცრად გადაიცვალა ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი...“ (გაზ. “კლდე“, №2, 1918, გვ. 4).

ერთ-ერთი ექიმი, რომელმაც მიტროპოლიტ ანტონის გვამი გაკვეთა, სტეფანე ალხაზოვი იყო. ამას ერთი საარქივო დოკუმენტი ადასტურებს:

ბატონ ქუთაისის საქალაქო მილიციის უფროსს ქალაქ ქუთაისის მოქალაქის, მცხოვრები პუშკინის ქ., ფელდშერის სტეფანე ალხაზოვის თხოვნა: “მიტროპოლიტ ანტონ ქუთათელის გვამის გაკვეთისათვის, რაც ჩემ მიერ იქნა ჩატარებული, თქვენ დამპირდით ანაზღაურება ასორმოცდაათი რუბლის ოდენობით, მაგრამ ამ დრომდე აღნიშნული თანხა არ მიმიღია.

მოგახსენებთ რა ამის თაობაზე, გთხოვთ მიმუხამდგომლოთ, ვისთანაც საჭიროა, ჩემთვის ანაზღაურების მოცემის თაობაზე გვამის გაკვეთისათვის. **ფელდშ. სტეფანე ალხაზოვი“** (ქცსა, ფ. №21, ს. 27215, ფ. 42).

მიტროპოლიტის გვამის გასაჭრელად და შესამოწმებლად ექიმები რამდენჯერმე მოუყვანიათ, ამას მეფაიტონე გიგო გაგომიძის უბრალო ენით დაწერილი (ამჟამად კი საარქივო) დოკუმენტიც ადასტურებს:

“1918 წლის 24 სექტემბერს მივიღე, მეფაიტონემ გიგო გაგომიძემ თქვენი მღვდლის იეროთეოზ ნიკოლაძისაგან, ორჯერ ორ-ორი ფაიტონით და ერთჯერ ერთი ფაიტონით **მიტროპოლიტ ანტონ ქუთათელის გვამის გასაჭრელად ექიმების წაყვანისათვის** სამასი მანეთი და

შოფერისათვის ხუთი მანეთი. სულ სამას ორმოცდა ათი მანეთი (350) გიგო გაგოშიძე. რადგან მან წერა არ იცის, მის მაგიერ მისის თხოვნით ხელს ვაწერ გიორგი გურული“ (ქცსა, ფ. №21, ს. 27215, ფ. 48). რა უნდა ყოფილიყო მიზეზი ქუთათელი მიტროპოლიტ ანტონის მკვლელობისა? მეუფე ანტონი ეწინააღმდეგებოდა რუსი ეგზარქოსის ანტიქართულ ქმედებებს... ცნობილი იყო როგორც ავტოკეფალიის აღდგენისათვის მებრძოლი მღვდელმთავარი... მან სხვებთან ერთად შეადგინა ავტოკეფალიის აღდგენის აქტი, მისი რჩევით ეპისკოპოსმა კირიონმა კენჭი იყარა კათალიკოსობაზე და გაიმარჯვა.

მიტროპოლიტი ანტონი მიუღებელი გახლდათ კათალიკოს-პატრიარქ კირიონ მეორის მოწინააღმდეგეთათვის. აქედან გამომდინარე, მისი არსებობა ბევრს აშინებდა...

დეკანოზი ნიკიტა წერს: **“არ დასცალდა უბედურ ანტონს – ის უცნაურად დაიღუპა, როგორც კირიონი; მისი ნაწლავები სპირტით ჩამოიტანეს ქალაქში და ანალიზით აღმოჩნდა შიგ საწამლაგები. ჰქონდა ეს ხელთ ექიმ ლომოურს.** არც კირიონისა და არც ანტონის დაღუპვას მენშევიკურმა მთავრობამ არავითარი ყურადღება არ მიაქცია; ამათ საზოგადოების აღშფოთება არ უნდოდათ, რომ თავიანთი გაბატონებისა და ეკლესიის დაცემის პროცესი უფრო მარჯვეთ ეწარმოებინათ...” (ნ. თალაკვაძე, 2013: 82). არც ეკლესიის შიგნით, საკათალიკოსოში, განუხილავთ მიტროპოლიტის გარდაცვალების შესაძლო ვერსიები.

1920 წლის 2 იანვარს საკათალიკოსოს საბჭოს მიერ გაიმართა კრება, როგორც დეკანოზი ნიკიტა წერს: “კრებამ საუმჯობესოდ სცნო კირიონ-ანტონის დაღუპვის საქმეს არ შეხებოდა; კომისიამ იასონ აფაქიძის მეთაურობით განიხილა ჩემი დოკუმენტი¹ და შინ ვერა ჰპოვა რა ანტიისოციალური და რაიმე დანაშაული“ (იქვე: 84).

ზემოთ მოყვანილი ვერსიებიდან გამომდინარე, ეჭვს არ იწვევს, რომ მიტროპოლიტ ანტონის გარდაცვალება ხელოვნური ჩარევით, მოწამვლით იყო გამოწვეული. ამასვე ადასტურებს გვამის არაერთგზის გაკვეთა და ქირურგიული დათვალიერება.

დეკანოზი ნიკიტა იგონებს: ავედით და დავასაფლავეთ უბედური ანტონი. **ქუთაისში დიდი მითქმა-მოთქმა იყო მოწამვლაზე**, ალბათ ის, რაც მე მითხრა ანტონმა, სხვასაც უთხრა; გასჭრეს მიცვალებულის გვამი, სისხლი ავარდნია თავშიო“ – დაასკვნეს. ერთმა **ექიმმა, ლოსაბერიძემ**, ასეთი სისულელეც კი მითხრა: “სისხლჭარბი კაცი იყო იმით მოუვიდაო“... ამაზე საკადრისი პასუხი მივეცე ასეთ მეცნიერს“ (ნ.თალაკვაძე, 2013: 83).

მიტროპოლიტ ანტონის გარდაცვალებასთან დაკავშირებით ქუთაისის საეპარქიო საბჭოს სახელზე საქართველოს სხვადასხვა კუთხიდან მოვიდა მრავალრიცხოვანი სამგლოვიარო დეპეშა, რომელთა ავტორები იყვნენ ცნობილი სასულიერო და საერო პირები.

¹ იგულისხმება “საეპარქიო საბჭოს განსაკუთრებული საკითხები კათალიკოს პატრიარქის კირიონის ტრაგიკულად გარდაცვალების გამო“ - ი. ლ.

მოჭირნახულე მამას. მისმა ხანმოკლე მოღვაწეობამ, მჭერმეტყველურმა ქადაგებამ უკვე იწყეს მიძინებული სარწმუნოების გაღვიძება. ერის გულის გათბობა. იმერეთის მიყრუებულ სოფლებში უკვდავი ძეგლი ძვირფას მწყემსთავარს განთავისუფლებულ ერის მტკიცედ მოსიყვარულე გულში.

დეკანოზი კირილე კელენჯერიძე“ (ქცსა, ფონ. №21, ს.27215. ფ.21).

“ტელეგრამა“ ქუთაისის ეპარქიის საბჭოს **მცხეთიდან**: “ვწუხვართ, უდროვით გარდაცვალებისათვის ყოვლადუსამღვდელოესის ქუთათელი მიტროპოლიტისა. მე, დედებითურთ, მხურვალე ლოცვა აღვაგლინეთ მის მეუღეების მოსახსენებლათ. წირვა-პანაშვიდის გადახდით. მცხეთის სამთავროს მონასტრის **ილუმენია ნინა**“ (ქცსა, ფ. №21, ს. 27215, ფ. 28).

გაზეთი “სახალხო საქმე“ იუწყებოდა: “ქუთათელი მიტროპოლიტის ანტონის დაკრძალვა განზრახულია დღეს, სექტემბრის 24-ს ქ. ქუთაისის საკათედრო ტაძარში“ (გაზ. “სახალხო საქმე“, №340, 1918, გვ. 3).

1918 წლის 24 სექტემბერს ქუთათელი მიტროპოლიტი ანტონი (გიორგაძე) დაკრძალეს ქუთაისის წმ. ალექსანდრე ნეველის სახელობის საკათედრო ტაძარში (სობორო).

აღნიშნული ტაძარი საბოლოოდ დაანგრეს 1924 წელს და დიდი მღვდელმთავრის განსასვენებელიც დაიკარგა.

damowmebuli literatura

ჟურნ. **"axali sityva"**, 1918 _ Jurnal "axali sityva", #13, #6, 1918.

s. vardosaniZe, 2014 _ s. vardosaniZe, uwmidesi da unetaresi, sruliad saqarTvelos kaTolikos-patriarqi kirion II, Tb., 2014.გაზ.

n. TalakvaZe, 2013 _ n. TalakvaZe, moqalage mRvdliis dRiuridan, 2013.

გაზ. **"klde" 1908** _ gazeTi "klde", #2, 1918.

sxec _ საქართველოს ხელნაწერთა ეროვნული ცენტრი, ambrosi xelaias piradi arqivi, saqme #196.

გაზ. **"saqarTvelo"**, 1918 _ gazeTi "saqarTvelo", #218, #129, #340, 1918.

qcsa, fondi #21 _ quTaisi centraluri saxelmwifo arqivi, fondi #21, saqme 27215; fondi #26, saqme 27215.

ilustraciebis arwerilobebi

sur. 1. quTaTeli mitropoliti antoni.

sur. 2. mRvdelmonazoni leonidi antoSenko, arqimandriti ambrosi xelaia, mitropoliti anton giorgaZe, dekanozhi kalistrate cincaZe. peterburgi, 1917, 2 agvisto.

sur. 3. quTaisi soboro _ 1923 wlis 8 marti.

sur. 1

sur. 2

sur. 3

IRAKLILORTKIPANIDZE**VERSIONS OF DEATH OF ANTON (GIORGADZE)
METROPOLITAN OF KUTAISI**

In the history of the Orthodox Autocephalous Church of Georgia, the Metropolitan of Kutaisi Anton (Giorgadze) holds a distinct place among high priests. 1918 was a tragic year for the Georgian orthodox church, unexpectedly it lost two high Priest: Catholicos-Patriarch of Georgia Kirion and Metropolitan of Kutaisi Anton.

After 3 months of the murder of the Catholicos-Patriarch of Georgia, on September 18, 1918 in the afternoon at 13:00 pm, in Archdiocese house (which situated in the ring-fence of Bagrati Cathedral which was destructed in the 80s of the previous century) Metropolitan of Kutaisi Anton passed away unexpectedly,

The metric book of 1918 kept in Kutaisi Aleksandre Neveli cathedral (Soboro) says: “highly honorable, Metropolitan of Kutaisi Anton, aged 52.”

Regarding Metropolitan Anton’s death, the representatives of the government and the church held several gatherings of the eparchy, formed a funeral commission of Metropolitan.

What happened on September 18, 1918? The case is blurred... just like the tragedy of Martkopi of June 27, 1918, and the murder of Kirion.

What could be the reason of the decease of 52-year-old Metropolitan Anton - murder or a death?!

This article presents different versions regarding his death on the basis of the archive documents, materials of historiography and periodicals.